20րդ ՏԱՐԻ Թիւ 3340 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 11 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1889

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ԾԱՒԱԹԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ կը հրատարակուի ամեն Շաբաթ օր։ —Բաժանորդագրութեան պայմանք են Պօլսոյ եւ Գաւառաց համար թղթատարութեան ծախիքը միասին 50 դրշ։—Վեցամսեայն մէկ հատորդ օամ. ոսկի։ —Ձեռին կը ծախուի 40 փարայի։ —Ո՛ եւ է գիր եւ նամակ պէտք է ուղղել առ Տէր-Խմբագիր Մ. Ց. ՄԷԼԻՔԵԱՆ, Մ. Սարրեաց տպարանը, Մէրճան չարշու Բիւշտի ԷՃԷճան խան թիւ 20։

ԱԶԴ

Մեր Գաւառաբնակ այն վեհաբոյ բաժանորդը որք իւրեանց բաժանորդագինն ցարդ վճարած չեն, կը հրաւիրուին ժամ առաջ իրենց պարտքը վճարել և հաչիւնին ամբողջապէս մաքրել մինչեւ յառաջիկայ տարեգլուխ։

ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ ԴԱՍԵՐ

ՅԱՆՑԻԿԻՆԸ ԹՇՈՒԱՌՈՒԱԾ ԵՒ ՀԻՒԱՆԴԱՑ ԿՈՎ ԺԸ.

Տիրուհին միայն իւր ընտանեաց և բարեկամաց քով պարտականութիւններ չունի, այլ պէտք է նաև ժխիթարէ թշուառները և մեղմացնէ անոնց վիշտերը։ ահա ասոնք են կնոջ մը նուիրական պաշտօնը զոր նախախնամութիւնը չնորհած է նմա, պաշտօն զոր կատարել առաքինազարդ կնոջ մը համար մեծ հաճոյք է, քանի որ ան ըլլայ իւր բաղդն ու դիրքը։

Տիրուհին իր ամուսնական ու մայրական վեհը կատարելէ, իւր տիրելի հանդամանաց ու ապ-

դանդով ընկերութեան մէջ փայլելէ զինի, դէտ բարի, դիմասիրտ, ողորմած ու մարդասէր է հիւանդին անկողնոյն քով և չքաւորին տնակին մէջ։ Բարի գործաւորուհի մ՚իսկ, որքան օր աղքատիկ, դարձեալ կ՚աշխատի ամեն օր անուշանելու համար իւր բազմաթիւ ընտանիքը, սակայն կրնայ գտնալ խնայողաբար պատառ մը հաց, տալու համար իրեն ծանօթ այն աղքատին որ մուրալու կամքնայ։ Որքան որ իւր բոլոր վայրկեանները դրաւեալ չինին զբաղմամբ ու բեղմնաւորեալ գործերով, այսու հանդերձ համեստ տիրուհին ժամանակ կը գտնէ տալու իր յատուկ ձեռամբ ողորմութիւն մը կամ կընէ ուրէք օգնութիւն մը իւր հիւանդ գրացւոյն, մխիթարութեան և յուսոյ խօսքեր կ՚ուղղէ նմա, որ նեղութենէ, թշուառութենէ և յուսահատութենէ յաղթահարեալ է։ Մարդ էակին համար օրքան դէղեցիկ և հաճելի բան է իրեն երախտապարտ սրտեր պատրաստել։ ինչ մեծ առաքինութիւն է յուսահատութենէ փրկել մեր ընկերը։

Երբեմն վայրեր մանաւանդ վարձուորներու քով հպարտագիտա է դրամն, ահա այսպիսի տեղեր թշուառաց օգնութեան ձեռք կարկառելու է։

Բարի տիրուհին երբ տեղան նստած վիրը կըշտացնէ, կ՚մոռանէ անմիջապէս որ ուրիշ մը անօթի է. հիւանդ մը իրմէ թաս մը տաք ապուր կ՚ուզէ։ Տաքուկ վառարանի մը եղերքը տիրուհին երբ բազմի, մոքէն կ՚անցնէ թէ մի՞ ուրիշ

տուն ցրտէն կը մեռին, կոտրտած ապակիներէն ներս խուժած քամին տնեցւոց անդամները ընդարմացուցած է, մուրացիկ մը դուռը իրեն կ'ըսպասէ իր բակեղէնը պաշարով լեցնելու համար։ Ջ'ժոռնար բնաւ խղճահար տիրուհին իւր այս բոլոր դեղեցիկ պարտականութիւնները, զանոնք կատարելէ զինի, հանդարտ սրտիւ ու խղճով կ'կամ ճաշել տաքնալ ու իր գործին հետևիլ։

Այսպէս նաև ամեն կին փոքր ի շատէ առիթ կրնայ ունենալ կատարելու իր թաղին, չրջանակին մէջ դթութեան այս պարտիքը։ Տանտիկին մը կըրնայ ի պահանջել հարկին իւր բարեկամներէ հանդանակութիւն ընել պաշարի, ածուխի, դրամի և։ ի կարօտելոց բաչխուելու համար։ արդէն այս նպատակաւ կազմուած են այլ և այլ թաղերու մէջ Աղքատախնամ Ընկերութիւնները, որոց մեծապէս կրնան օգնել տան ամեն հայ տիրուհի, եթէ կամք ունենան։ Ասոնք այնպիսի քաղցր բաներ են որ ձեռնտուն իւր վարձատրութիւնն անպատճառ այս գործերուն մէջ պիտի գտնէ։

Ն. ԳՕՂՈՍԵԱՆ

Հետեւեալը Փունջի խմբագրութեան ուղղեալ նամակի մը պատճէնն է, որոյ հրատարակութիւնը խնդ-

Մեծ. Խմբագրապետ էֆ. Փունջ Ազգ. լրագրոյ,

Լրագրոյդ 2176 թիւ թերթին մէջ անստորագիր նամակ մը ընթերցայ «Գայթակղական պատմութիւն մը» խորագրով. իսկ յաջորդ չաբթուն 2177 թերթին մէջ հրատարակուած ալ և նոյն իմաստը պարունակող և քիչ մ'աւելի ընդարձակօրէն նամակ մը ևս ընթերցայ որ ստորագրութիւնն կը կրեր Գարեգին Մամբրէեանի։

Առաջնոյն ընթերցման ժամանակ ոչափ ցաւ նոյնչափ ևս զայրոյթ ղգացի այդչափ ստութեամբ լի և անպատուաբեր հրատարակութեան մը վրայ, կըզգայի թէ այդ նամակ անտարակոյս թշնամական կրնց արդիւնք մ'էր, և չէի ուզեր այդպիսի անարժէք գրութեան մը պատասխանելու զինքս, սակայն երբ երկրորդ նամակին ընթերցայ, ոչափ զարմացայ տեսնելով Գ. Մամբրէեանի ստորագրութիւնը որ կամ յանգիտս և կամ թելադրութեամբ հրապարակ իջեր է իւր և իմ Տ. Հօրս Արժ. Տ. Աբիստակէս Ալազ քահանայ Մամբրէեանի դէմ յարձակելու։ Ինչպէս կը հասկցուի, Գարեգին Մամբրէեան իմ եղբայրս է, խնդիրն ինձ ոչափ ծանօթ է այնչափ ևս իրեն ծանօթ է զոր չը կըրնար ուրանալ, եթէ անգիտութեամբ ըրաւ, իրրև իւր կրտսեր եղբայրը կը ներեմ իրեն, իսկ եթէ գիտութեամբ՝ իւր խղճին դատաստանին կը յանձնեմ զինքը։ Եղբայրս Գ. Գարեգին իւր նամակին մէջ ի մէջ այլոց կըսէ թէ «քահանայ մը արձակած է իւր կինը (որ իմ Տ. Հայրս է) և կը կենակցի մանկամարդ կնոջ մը հետ»։ եթէ իրօք այդպէս իսկ եղած ըլլար, բարոյականի սերտահար եղբօրս չէր ներելի նորա մի զաւակին հանդիսանալ հրապարակաւ։

Ո՞ր որդւոյ ներելի է այդչափ դժխեմ դատաւոր հանդիսանալ իւր հօր դէմ որ այսչափ տարիներէ ի վեր իր պատուոյն դէմ այդպիսի արատ մը չէ բերած և գայթակղութիւն չէ տուած ժողովրդեան, ինչպէս կը վկայեն իւր հակառակորդք իսկ և եղբայրս Գ. Գարեգին։

«Մանկամարդ կին» ըսածը իմ եղբօրս Յարութիւն Տ. Աբիստակէս Մամբրէեանի ըստ օրինի հարսպատ կինն է, ընդ այս՝ չիք երբէք տարակոյս, լաւ կը յիշեմ այն նամակը ուղղեալ առ իմ Տ. Հայրս՝ Գալապանեան Արժ. Տ. Յակոբ քահանայէ Զմիւռնիոյ, յորում կաւետէր եղբօրս յիշեալ Յարութիւնի օրինաւոր ամուսնութիւնն իւր իսկ ձեռամբ, բաց աստի երբ 1869 թուականին Ս. Երուսաղէմ ուխտի կերթայինք մօրս հետ, Զմիւռնիա եկեալով մայրս և միւս եղբայրս Տաճատ յատկապէս տեսակցեցան Գալապանեան Արժ. Տ. Յակոբ քահանայի հետ նկատմամբ եղբօրս Յարութիւնի ամուսնութեան. անտի մինչև ցարդ այս մասին բնաւ ո՛և է տարակուսանաց աւելի տուող խօսք մը ո՛չ ընտանեաց մէջ և ո՛չ այլուր չէր եղած. ի՞նչպէս կը յանդգնի Գ. Գարեգին եղբայրս այս ճշմարտութիւնն ուրանալ և հարազատ կին մը իրրև «համբաւեալ» անպարկեշտ կին ներկայացունել հրապարակաւ և ըսել միանգամայն թէ իմ Տ. Հայրս կը կենակցի այժմ այսպիսի կնոջ մը հետ. այսպիսի զրպարտութեան մը եթէ չըսենք ոճրագործութիւն, ուրիշ ի՞նչ ըսենք. Գ. Գարեգին եղբայրս որ անխղճօրէն կը զրպարտէ մեր հարսը, իմծոյ պիտի տեսնէ եղբօրս Յարութիւնի ամուսնութեան պաշտօնական վաւերագիրն։

Իսկ դալով կնաթողութեան խնդրոյն, կ'ըսեմ թէ այս խնդիրը յայնժամ Ազգ. Պատրիարքարանը շատ ու շատ զբաղեցուցած է և ամեն գործողութիւն ի պաշտօնէ տեղի ունեցած է։

Այս անդամ քանի որ Գ. Գարեգին հրաւիրեալ է յԱզգ. Պատրիարքարան երթալ. ժողովոյ, յեսու կոչումն ընել իւր զրպարտիչ հրատարակութեան, կարող է ամեն մանրամասնութեանց տեղեկանալ յԱզգ. Պատրիարքարանէ. հետևաբար, հարկ չեմ համարիր առ այս երկարօրէն պատասխանել. և թէ այս խնդիրը ծագումն ունեցաւ յաւուրս Պատրիարքութեան ի Տէր հանգուցեալ բա-

բեյիչատակ Տ. Տ. Ներսէսի Սրբազան Արք-եպիսկոպոսի, և տեւեց մինչեւ նախորդ Պատրիարք Ս. Աթք-եպիսկոպոսի օրերն. այսչափ երկար ժամանակամիջոցի մէջ Պ. Գարեգին եղբայրս ո՛ւր էր, մանաւանդ խնդրոյն ամենէն աւելի թարմ ժամանակները ինչո՞ւ պատուոյ դատախազ չը կանգնեցաւ. և իբր թէ նոր արձնցածի մը նման այժմ խնդիրը յուզել կը սկսի. բայց շատ ուշ..... Գոհ ենք մ'է այս որ միայն ինքեան գիտելի է..... Թերեւս ըսէ թէ ես այն ժամանակ էջմիածին կը գտնուէի պաշտօնով. առ այս կը պատասխանեմ թէ երբ ինք Ս. Էջմիածնէն Պօլիս վերադարձաւ, յայնժամ այս խնդիրը կը յուզուէր և շատ թարմ էր.

Կը խնդրեմ, Մեծ. Խմբագիր, որ սոյն առաջին և վերջին պատասխանագիրս բարեհաճիք հրատարակել Ձեր Ազգօգուտ լրագրոյն յառաջիկայ մի թերթին մէջ, մատուցանելով առ այս Ձեզ կանխաւ իմ խորին յարգանքներս.

Մնամ եւ այլն

ՄԻՀՐԱՆ Տ. ԱՐԻՍՏԱԿԷՍ ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ

Կ. Պոլիս 27 Նոյմ. 1889

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ռուսոլֆ իշխանի ցաւալի մահուան պատճառաւ, այս տարի Վիեննայի արքունեաց մէջ սովորական պարահանդէսք չպիտի տրուին, և բարեգործական նպատակաւ ամեն տարի կազմակերպուած «Արհեստագործական Պարահանդէս» ևս տեղի չպիտի ունենայ.

—Պերլին, 14 դեկտ. — «Քրէօյձ Զայթունկ» Փեթերսպուրկէ հեռագիր մը կը հրատարակէ, որ Զարեւիչին Վիլհելմ կայսեր քրոջ՝ Մարկարիտա իշխանուհւոյն հետ նշանախօսութեան գործը կը հերքէ բոլորովին.

—Պ. Սթէնլի Խոիվէն խնդակցական նամակ մը ստացաւ, որով կը հրաւիրէ զինք Գահիրէ գալու և մի քանի օր հիւր լինելու խոիվական պալատան. Պ. Սթէնլի պիտի ընդունի այս հրաւէրը.

—Զանզիպարէ նորագոյն լուրն այն է թէ Պ. Սթէնլիի կարաւանին անգլիացի ճարտար վիրաբոյժը՝ Տօթք. Փարք՝ Էմին վաչալի խղճալի վիճակին մէջ բարւոքում կը տեսնէ.

—Սոֆիայէ կը հեռագրուի թէ դեկտ. 10ի նստին մէջ Ազգային Ժողովը (Սոպրանիէն) ընտանեկան նոր օրէնքը քուէարկած է, որ ընտրելիութեան իրաւունքէն կը զրկէ բովանդակ եկեղեցական դասը.

—Հեռագիրն անցեալ օր տարօրինակ լուր մը բերաւ. Մանոյց թէ Զարն «Ուքազ» մը հրատարակած է, որով պալթիկեան դաւառաց «գրագէտները» կը զրկէ քաղաքային ընտրութեանց մասնակցելու իրաւունքէն. Պալթիկեան գաւառաց մէջ «գրագէտ» կը համարուին այն անձինք որք համալսարանի կամ բարձրագոյն վարժարանի մը մէջ ուսում առած լինելով, կը վայելեն քաղաքացիութեան իրաւունք և քաղաքաց լինելու վարչութեան կրնան մասնակցիլ. Գրագէտք կրնան նաև, յատուկ տուրք մը վճարելով, մասնակցիլ քաղաքային ընտրութեանց. Պալթիկեան գաւառաց քաղաքային ժողովոց ընտրութիւնք ի մծոյ տեղւոյ պիտի ունենան. Այս ժողովք չորս տարւոյ համար կ'ընտրուին.

Ռուս կառավարութեան այս գաւառաց մէջ գրագէտ գան ընտրական իրաւունքէ զրկելը քաղաքական պատճառաւ է. Այս գրագէտք, ազատական և գերմանական ղեկացմամբ տոգորեալ, ռուս վարչութեան կամաց հակառակ ընտրութիւններ կ'ընէին, և քաղաքային ժողովոց մէջ ռուսացուցման միտող տնօրինութեանց դէմ կը դնէին. Այս դժուարութեանց վերջ տալու համար կառավարութիւնը պարզապէս կը տնօրինէ որ համալսարանականք, ուսուցչականք կամ գրագէտք այսուհետև քաղաքային գործերու չխառնուին.

—Փեթերսպուրկէ դեկտ. 11 թուով կը հեռագրուի առ «Թայմզ» թէ «Ինֆլուէնցան» տակաւին հոդ կը պատճառէ. Թէպէտ ցուրտը զերոյէն երկու աստիճան վար է և նեվա և լրանցները սառած են, բայց տակաւին այս համաճարակ անհետացած չէ. Ցկարակազմ անձինք կամ անոնք որ պարբերական հիւանդութիւններէ կը նեղուէին, չուտով կը մեռնին «Ինֆլուէնցայ»էն. Հետեւապէս, ի Փեթերսպուրկ մեռելոց համեմատութիւնն ամեն ժամանակէ աւելի բարձր է. Ռուսիոյ չատ կողմերէն ալ նոյն լուրը կուգայ «Ինֆլուէնցայ»ի տարածման վրայ.

Գերմանիոյ, Աւստրիոյ, Շուէյտի և Ռուսիոյ մէջ ճարակած է «Ինֆլուէնցան», և «Կրիպ» (տարափոխիկ հարբուխ) անուամբ ի Փարիզ ևս կը ճարակի.

—Մինչ հեռագիրը նոր մեռնամարտ մը կը ծանուցանէ Փարիզէ, անդէպ չէ յիշեցնել թէ այս տարի եւս առաջարկ մը մատուցուած է Ֆրանսայի Սենատէ. Ժողովոյն՝ մեռնամարտն արգիլելու համար. Անցեալ տարի Ծրէփէլ եպիսկոպոս այնպիսի առաջարկ մը մատոյց, բայց մերժուեցաւ որովհետեւ կղերական առաջարկութիւնք ինքնին անընդունելի կը համարուին մեծամասնութեան կողմէ.

Բայց այս անգամ հասարակորդեան ծայրայեղ մարդ մը Պ. Քլիւզրէ, որ յիշեալ եպիսկոպոսէն շատ տարբեր կը խորհի կրօնական և քաղաքական խնդրոց վրայ, մանրամասն ծրագիրը մը մատոյց վենամարան արդիւնելու համար։ Ցոյց կուտայ թէ վենամարտից մեծագոյն մասը տեղի կ'ունենայ վենամարտիկներուն վրայ ուշադրութիւն հրաւիրելու համար իբրև քաջ մարդիկ, և փոքր մասն ալ բարոյական տկարութեան մը հետեւանք է, որով անձինք ոմանք չեն ուզեր որ իրենց վրայ խօսուի։ Պ. Քլիւզրէ խիստ պատիժներ կը պահանջէ վենամարտողաց և անոնց վկայից համար, մանաւանդ երբ վենամարտիկներէն մին վիրաւորուած կամ սպաննուած է։ Բայց չի յուսացուիր որ իւր առաջարկ այս տարի լաւագոյն ընդունելութիւն մը գտնէ։ Թէև Ֆրանսացի խմաստասէրք ամենէն աւելի դատապարտած են վենամարտը, բայց տակաւին Ֆրանսացւոց մեծամտութիւնը վենամարտն «ազգային հաստատութիւն» մը կը համարի, յորմէ չուզեր բաժնուիլ։

—«Սապահ» կ'իմանայ թէ «էրթողրուլ» մարտանաւուն համար, որ այժմ Սինկափուռ կը գըտնուի, թղթատարական վարչութիւնը առանձին պայուսակ մը յատկացուցած է նոյն մարտանաւու սպայից և այլոց նամակներն ամիսը մէկ անգամ ձրիաբար փոխադրելու համար։

Հետեւեալ կերպիւ կը հաշուի «էրթողրուլ» մարտանաւին ըրած և ընելիք ճամբան։

Կ. Պոլսէն ի Ճարն եղած հեռաւորութիւնն է 9840 ծովային մղոն, որուն 840 մղոնն է Կ. Պոլսէն ի Մալթա, 940ը Մալթայէն ի Բոռսայիտ, 1395 մղոնը Բոռսայիտէն յԱտէն, 2110 մղոնն Ատենէն ի Փոլոմպայ և 1575 մղոնն ալ Փոլոմպայէն ի Սինկափուռ։ Ասոնց գումարն է 6860 մղոն, որով ըսել է թէ «էրթողրուլ» Պոլսէն մինչև Ճարոն եղած ճամբուն երեք չորրորդէն աւելին աւարտած է։

Սինկափուռէն մինչև Ճարոն 3000 մղոնի հեռաւորութիւն մը կայ, որուն 1440ը Սինկափուռէն ի Հոնկ Կոնկ և մնացեալ 1560 մղոնն ալ անտի ի Ճարոն։

—Բարիզէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Ապրահամ Քամճնաօ, կոմսը մեռեր է երէքօրեայ հիւանդութեամբ մը։ Քամճնաօ ընտանեաց մերկու պետերը Պ. Պ. Ապրահամ և Նիսիմ, բազում տարիներէ հետէ կը կառավարէին Կ. Պոլսոյ և Բարիզի Քամճնաօ դրամատուները։ Հազիւ տարի մը կայ որ կրտսեր եղբայրը Նիսիմ՝ կը մեռնէր, և այժմ ևս կը մեռնի անդրանիկը։ Ապրահամ Քամճնաօ կոմսն հանրածանօթ էր Կ. Պոլսոյ հրապարակին վրայ՝ ուր իւր դրամատուն կարևոր գործառնութիւնները կը կատարէր, և ինքն ալ մերթ ընդ մերթ կուգար քանի մը ամիս բնակիլ Վոսփորի մօտ ունեցած իւր հոյակապ տունը։

—Պարսկաստանէն լուր կուգայ թէ Շահն իւր նախարարաց հրաման տուած է յանձնախումբ մը կազմելով ուշի ուշով քննել Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Գերմանիոյ և Թուրքիոյ օրէնքներն և կանոնադրութիւնները, որոշելու համար ո՛ր օրէնքները կրնան ընդունուիլ անմիջապէս, իբրև յարմար Պարսկաստանի այժմեան վիճակին, և անվտանգ գործադրուիլ։ Յանձնախումբը պիտի նշանակէ նաև թէ ո՛ր օրէնքները աստիճանաբար պէտք է ընդունուին։ Շահն յայտարարած է թէ իւր յեւրոպա ուղեւորութեան առթիւ ուշադրութեամբ դիտեց քաղաքակիրթ ազգաց հարստութիւնը, զարգացումն, ապահովութիւնն և բարեկեցութիւնն, և թէ ի՛նչպէս անկողմնակալ կերպիւ իւ գործ կը դրուին օրէնքներն, և կը փափաքի որ իւր երկիրը և իւր հպատակք ևս նոյն առաւելութիւնները վայելեն։ Այս նպատակաւ Ն. Վեհափառութիւն տրամադրութիւն ցուցած է հրաժարելու իւր իշխանութեանց մէկ մասէն, և աւելցնելու կառավարական պաշտօնատանց իշխանութիւններն, եթէ հարկ դատուի յօդուտ իւր հպատակաց զարգացման։ Այս վեհապետական յայտարարութիւն մեծաւ գոհունակութեամբ ողջունուած է Պարսկաստանի մէջ։

—Փարիզ, 15.—երեսփ. ժողովոյ մէջ, գաղտնի վարկերու վիճաբանութեան առթիւ, Պ. Քոնսթրն, պատասխանելով արմատական և պուլանժիական ատենաբաններու, յայտարարեց թէ կառավարութիւնը տեղեկութեանց պէտք ունի թշնամական ձեռնարկներն արգիլելու համար։ Այս գաղտնի վարկեր հանրային ապահովութեան շահուն համար կը խնդրուին, և ո՛չ թէ լրագրաց համար։ եթէ գաղտնի վարկերը մերժուին, նախարարութիւնն հրաժարական պիտի տայ, ըսաւ Պ. Քոնսթան ի վերջոյ։ — 1,600,000 ֆրանքի գաղտնի վարկերը քուէարկեցան 192ի դէմ 290 քուէով։

—Կոմս Թոլսթոյ աշխուատական վիպասանն, որ գրութիւնք այնչափ խորունկ հետք մը թողած են ռուս գրականութեան վրայ, նոր վէպ մը դրեց, որ ընտանեկան եղերախաղ մ'է, ռուս կնոջ մը սպանումն իւր ամուսնոյն ձեռամբ։ «Թայմզ»ի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ նշանաւոր վիպասանին տեսութիւնք դաստիարակութեան, սիրոյ և ամուսնական կենաց նկատմամբ՝ խորին տպաւորութիւն ըրած են նոր վէպին ձեռագիրները կարդացողներուն վրայ։

—Էմին փաշայի Լոնտոնեան մամնախումբն, որ զՊ. Սթէնլի ղրկեց, հրաման տուաւ որ մէկ ամսաթղթակ աւելի վճարուի այն ամեն Զանզիպարցւոց որք Պ. Սթէնլիի հետ ողջամբ ի Զանզիպար վերադառնալու բարեբախտութիւնն ունեցած են։

Այս մարդիկ արեւելեան Ափրիկէի բրիտանեան ընկերութեան ծառայութեան մէջ պիտի ընդունուին։ Բայտնի է թէ Պ. Սթէնլիի հետ ճամբայ ելնող Զանզիպարցւոց մեծագոյն մասը ճամբան մեռած է հիւանդութիւններէ, անօթութենէ, կամ բնիկ ցեղապետներու հետ տեղի ունեցած արիւնալի կռուոց մէջ։

—Գերմանիա աչք անկած է Պրազիլիոյ կողմն, որոյ հարաւային գաւառաց մէջ 200,000 Գերմանք հաստատուած են երբեւ գաղթական, և ամեն տարի չատ մը Գերմանք հոն կը գաղթեն, մշակելով հողերն և երկրին զարգացման ազդուապէս նպաստելով։ Պրազիլիոյ դեսպքերը քաջալերութիւն կուտան Գերմաններուն։ Բայց Միացեալ Նահանգներն իրենց Մոնրոէ Նախագահին պաշտօնավարութենէն ի վեր սա սկզբունքը դրած են թէ «Ամերիկա վերջնապէս կազմակերպուած լինելով, Հին Աշխարհէն նոր գաղթականութիւններ և նոր իշխանութիւններ չի կրնար ընդունիլ այլ ևս», այսինքն՝ Հին Աշխարհի մարդիկ կրնան իրենք գաղթել Ամերիկա, բայց չեն կրնար քաղաքական նոր իշխանութիւն հաստատել կամ նոր պետութիւն կազմել հոն։ Այս սկզբամբ Միացեալ Նահանգները միշտ մերժած են ամերիկեան հող գրաւելու համար եւրոպեան Տէրութեանց ամեն ձեռնարկները յօրէ անտի Մոնրոէ Նախագահի։

—Աւկուսթա Վիքթորիա Կայսրուհին ադամանդազարդ ծանրագին ապարանջան մը նուիրած է Դատական նախարարութեան խորհրդական Վսեմ. Վահան էֆէնտիի աղջկան Օր. Արաքսիի։ Գերմանական դեսպան Պ. տը Բատովիձ Ն. Վսեմութեան ապարաքն երթալով ապարանջանն Օր. Արաքսիի յանձնած է համակրալիր խօսքերով։

Կայսրուհին նոյնպէս իր լուսանկարը նուիրած է Լոնտոնի օսմանեան նախորդ դեսպան Մուզիւրիւս փաշայի։ Դեսպան Պառոն Բատովիձ անձամբ յանձնած է այդ լուսանկարն, որ զարդարուն շրջանակի մը մէջ դրուած է և կը կրէ կայսրուհւոյն ինքնագիրը ձօնն ու ստորագրութիւնը։

—Վիքթորիա Թագուհին սա հեռագիրը ղրկեց առ Պ. Սթէնլի.

«Շատ անդամ ձեր վրայ և ձեր քաջ ընկերաց վրայ կը խորհիմ, որոց վտանգներն ու տառապանքն ահա վերջ գտան։ Անգամ մ'եւս սրտիս խորէն կը շնորհաւորեմ զձեզ զամենքդ, նաև այն կորիճ Զանզիպարցւոց ծառայորդներն որք ձեր հըրաշալի արշաւանքին մէջ այնպիսի կորով մը ցոյց տուին։ Կը յուսամ որ Էմին փաշայ աւելի աղէկ է։

—Պատիւները կը տեղան Պ. Սթէնլիի վրայ։

Լոնտոնի քաղաքային խորհուրդն իր դեկտեմբեր 12ի նստին մէջ որոշեց պաշտօնապէս քաղաքային պալատն հրաւիրել զՊ. Սթէնլի, և ոսկեայ տուփ մը մէջ Լոնտոնի պատուակալ քաղաքացիութեան վկայագիրն յանձնել նմա։ Երեկոյին ալ խնջոյք մը պիտի տրուի ի պատիւ քաջարի ուղեւորին, որ պիտի ատենաբանէ։ Այս նպատակաւ 1500 անգլիական ոսկի յատկացաւ քաղաքային սընտուկէն։

—Էմին փաշա շատ կը չարչարուի իւր աղետալի անկման հետեւանքներէն, բայց յոյս կայ իւր կեանքը վերկենալու։

—Մատրիտ, 16 դեկտ. — Եռամեայ փոքրիկ Թագաւորն հիւանդ է։ Սաստիկ հարբուխ է, կըսեն բժշկական տեղեկագիրը։ Թագաւորին երկու քոյրերն և չորս նախարարք հիւանդ են տարափոխիկ հարբուխէ, (յորմէ կ'երեւի թէ Ինֆլուէնցան ի Մատրիտ ևս երեւցած է)։

—Պրուսէլ, 16։ — «Էնտէփանտանս Պելժ» Լիպզոնէ հեռագիր մը կը հրատարակէ, ծանուցանող թէ փորթուկալ հաստատապէս որոշած է Անգլիոյ յաւակնութեանց դէմ պաշտպանել իւր իրաւունքները Նիասա լճին մօտակայ երկրաց վրայ։

—Գերմանիոյ կայսրը ադամանդազարդ ծանրագին ապարանջան մը նուիրած է Վսեմ. Տատեան Բարութիւն փաշայի դստեր (Տիկին Նագդաշեան)։ Գերմանական դեսպան Պառոն տը Բատովիձ անձամբ Բարութիւն փաշայի յանձնած է այդ ապարանջանը, և այս առթիւ հաղորդած է նաև Աւկուսթա Վիքթորիա Կայսրուհւոյն համակրալիր և պատուաբեր խօսքերը Տիկին Նագդաշեանի նկատմամբ։

—Պերլինէ կը գրեն թէ Վիլհելմ կայսրը դեկտեմբեր 1ին իւր ներկայութեան ընդուներ է Ֆօն տէր Կոլձ փաշան որ Վեհ. Սուլթանի ինքնագիրը մէկ նամակին յանձներ է Ն. Վեհափառութեան։ Կոլձ փաշա նոյն օրը պատիւ ունեցեր է կայսեր սեղանակից ըլլալու։

—Ֆօն տէր Կոլձ փաշայի աղջկան՝ Օր. Քաթէրինի ամուսնութիւնն ընդ Պ. Բօլ Քրաուի, քաղաքային երկրաչափ տեղի ունեցեր է ի Պերլին, մեծ հանդիսիւ։ Արքունեաց մարեշալ Պ. Միրպախ կայսեր հրամանաւ ներկայ գտնուելով հարսանեաց հանդիսին, Ն. Վեհափառութեան կողմէ ծանրագին ապարանջան մը նուիրեր է հարսին՝ որ կայսրուհւոյն կողմէ ևս ընդուներ է նորա կենդանագիրը փառաւոր շրջանակի մը մէջ առնուած։

—«Հադիդաթ» կ'իմանայ թէ Ֆրանսացի դրամատեարք ոմանք կը փափաքին կայս. կառավարութեան առաջարկութիւն մը ժամուցանել՝ վերջին Վոսփորի վրայ կամուրջ մը շինելու համար։ Այս խնդրին կը մասնակցի եղեր նաև Ֆրանսայի դեսպանատան ղինուորական կցորդ Պ. Պերժէ։

Այդ տեսակ կամուրջի մը շինութեան համար քան երեսուն տարի առաջ ևս խորհուրդ մը յղացուած և ծրագիր մը պատրաստուած էր որուն համեմատ կամուրջը պիտի շինուէր Րումելի և Անատոլու Հիսարներու միջեւ։

Կըսուի թէ այս կամուրջ, որ միայն կամարի ձեւով պիտի շինուի, ութ հարիւր մեդր երկայնութիւն և եօթանասուն մեդր բարձրութիւն պիտի ունենայ, և երկաթէ պիտի ըլլայ։

—Ք՛է՛ Նիկոմիդիոյ ասուլ գործարանին և թէ Պոլսոյ Ֆէսխանէին մէջ մեծ գործունէութիւն կը տիրէ այս պահուս։ Սպարապետ Ալի Սայիպ փաշա հետամուտ է նոր զարկ մը տալ այդ գործարանաց, որով մեծ ծառայութիւն պիտի մատուցանէ երկրին։ Այլ ևս Եւրոպային չուխա չպիտի դնուի զինուորական պիտոյից համար, վասն զի երկու գործարանք միանալով, ամիսը 35,000 կանգունէն աւելի չուխա պատրաստելու վիճակի մէջ պիտի դրուին։ Միլոցներ ձեռք առնուած են նախնական նիւթերը՝ բուրդ, լեզակ և այլն՝ լաւագոյն պայմաններով ձեռք բերելու համար։ Մանաւոր ուշադրութիւն պիտի ընծայուի այս նիւթերուն և մանաւանդ լեզակին որոյ տեսակը վէճի նիւթ եղած էր վերջին տարիներս։

—Անդր· Պոլսէն կը գրեն թէ զինուորական իշխանութիւնք որոշեր են որ կայս· երկրորդ զօրաբանակին համար պէտք եղած 6000 ձեռք համազգեստ ու 1000 վերարկու պատրաստուին Ալի-Զէլէպի գաւառակի գործարանին մէջ։ Այս նպատակաւ պայմանագիր կնքուեր է ձեռնարկուի մը հետ 80,000 կանգուն չուխայի հայթայթման համար, որուն 50,000ն յանձնուած է արդէն։

—Փէթերսպուրկէ կը գրուի Փարիզեան Թերթի մը։

«Կուրքօ զօրավար, Վարշաւիա վերադառնալով, կուսակալութեան իւր բարձր պաշտօնը վերսկսաւ իրեն յատուկ կորովակից գործունէութեամբ։ Իւր բացակայութեան միջոցին անհոգութիւնք տեղի ունեցած են։ Հեռաձայնի գործածումն արգիլեց, տեսնելով թէ պանդոկներուն և շաքարեղինաց խանութներուն մէջ հեռաձայնը կառավարական գանձուն համար ընտրեալ կիրառութիւններ կ՛ունենայ։

«Ռուսիոյ արևմտեան գաւառաց ռուսացումը շարունակելու համար, որ մեծ կարևորութիւն ունի ազգայ պատահականութեանց պատճառաւ, Կուրքօ զօրավար հրամայեց փաստաբաններուն որպէս զի իրարու հետ միշտ ռուսերէն խօսակցին, դատարանաց առջեւ ռուսերէն փաստաբանութեան վարժուելու համար։ Կուրքօ յառաջ կը տանի իւր նախորդաց օգտակար ծրագիրը։ Դարձեալ ռուսացուցման նպատակաւ, Վիլնայի Ակմբին մէջ կառավարչական հրամանագիր մը կարդացուեցաւ, ծանուցանող թէ բարձր դասուն յատկացեալ այս Ակմբին մէջ ռուսերէն խօսիլ չուզող անձինք պիտի արտաքսուին»։

—Փարիզ, 17 դեկտ· — Երեսփոխանաց ժողովին անվաւեր հռչակեց երկու Պուլանժէականաց ևս՝ Պ· Պ· Նաքէի և Մէքիի ընտրութիւնները։

—Վիեննա, 17· — Աւստրիոյ Երեսփ· ժողովոյն մէջ, կոմս Թաաֆֆէ պատասխանելով Պ· Ֆոն Փլէնէրի հարցապնդման, յայտարարեց թէ կառավրութիւնը մտադիր չէ առաջարկել կայսեր որ թագադնէ որպէս Պոհեմիոյ թագաւոր, կամ փոփոխէ Սահմանադրութիւնն։ Ընդդիմադիր կուսակցութիւնն առաջարկեց այս յայտարարութեան վրայ վիճաբանութիւն բանալ, բայց մեծամասնութիւնն 114ի դէմ 143 քուով մերժեց այս առաջարկ։

—Փէշթա, 17· — Դանուբի վրայ նաւարկութիւնը դադրեցաւ Ռաթիսպոնի, Թուրնո-Սեվերինոյի և Կալացի միջև։

—Զանզիպարէ կը հեռագրուի դեկտ· 13 թըւով թէ անղլիացի ընդհանուր հիւպատոսը փառաւոր խնճոյք մը տուաւ Պ· Սթէնլիի հետ վերադարձող Զանզիպարցիներուն, 300 հոգի։ Ի ներկայութեան խուռն բազմութեան, այս մարդիկ քառակուսւոյ մը երեք կողմերը կազմեցին, որոյ մէջտեղը կեցան Պ· Սթէնլի և իւր ապագայ։ Ընդհ· հիւպատոսը կարդաց վեհ· Թագուհւոյն կողմէ առ Պ· Սթէնլի ուղղեալ հեռագիրը զոր երկկրօատարակեցինք, և յետոյ ծանոյց թէ իրենց (Պ· Սթէնլիի զանզիպարցի հետեւորդաց մնացորդներուն) դրամական պարգև պիտի տրուի տասն հազար րուփի, (իբր 1,000 ոսկի), որոց 3,000ը Խափվին կողմէ և 1,000ը Զանզիպարի Սուլթանին կողմէ։ Ցետոյ տեղական ոճով լիախօսութիւ սեղան մը տրուեցաւ այս Զանզիպարցիներուն, և ճաշէն ետքն հրաժեշտութիւնք, պարեր և նուագածութիւնք տեղի ունեցան։

—Ցվրիսէ կը հեռագրուի եւրոպեան լրագրաց·

Շատ մը Պարսիկներ Կաւկասիա կան, փախչելով Հնտահատէն որ սաստկապէս կը ճարակի Պարսկաստանի մէջ։ Ռուս բժիշկները մեծ հոգի մէջ են, դի կարելի է որ Հնտահատը Պարսկաստանէն Կաւկասիոյ ճամբով Ռուսիա անցնի։ Այս պաղթական Պարսիկները շատ թշուառ և աղտոտ մարդիկ են, և շատ հաւանական և որ Հնտահատ յառաջ բերեն Պաքուի պէս տեղեր, ուր բացարձակ իշխանութեան մէջ և մեծ թուով հաւաքուած կը գտնուին այս պահուս։

Բժիշկներն և լրագիրք խորհուրդ կուտան կառավարութեան՝ արգիլել այս վտանգաւոր գաղթականութիւն, և ամեն կողմ նախահոգ միջոցներ

ձեռք առնուլ ի պահպանութիւն Ռուսիոյ վտանգեալ հանրային առողջութեան։

Ինֆլուենցայի ճարակումն ազգարար նշան մը կը համարուի Հնտախտի ճարակման, եթէ առաջքը չառնուի ազդուապէս։

ԱԶԳԱՑԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պատրիարքական նորընտիր Փոխանորդ Գեր. Տ. Ներսէս Ծ. վարդապետ Արշակեան Ամէն. Ս. Պատրիարք Հօր հրամանագրաւ զոր անձամբ իրեն յանձնեց Արժ. Տ. Աբիստակէս քահանայ Ճիզմէճեան, երկուշաբթի օր Պատրիարքարան գալով իր պաշտօնին ձեռնարկեց։ Թէ Ազգ. Պատրիարքարանի պաշտօնեայք նոյն օրն, և թէ Վարչութեանց և Տեսուչ խորհրդոց անդամք հեռագիրներ հասան առ նորընտիր Փոխանորդն։

Գաւառներէն ալ շնորհաւորական հեռագրեր հասան առ նորընտիր Փոխանորդն։

—

Կարնոյ նորընտիր առաջնորդ Գեր. Տ. Գէորգ Ծ. վարդապետ Իւթիւճեան, կը պատրաստուի յետ Ծննդեան իւր պաշտօնատեղին երթալու։

—

Երուսաղէմայ Պատրիարք Ամէն. Տ. Ծարութիւն Սրբազան Ս. Փրկչի Վանուց վերաշինութեան ձեռնարկած լինելով, ի խնդրոյ Ն. Սրբազնութեան և որոշմամբ Ազգ. Վարչութեան Խառն ժողովոյ ժապաւինեալ ոսմարաւ մը հանգանակութեան ձեռնարկուած է մայրաքաղաքիս մէջ, նպաստելու համար Ս. Փրկչի Վանուց շինութեան։ Սոյն հանգանակութեան գործն Ամէն. Տ. Խորէն Սրբազանի կողմէ ստորագրեալ օրհնութեան կոնդակաւ մը յանձնուած է Կիւլպէնկեան Աղնուաշուք Պատրիկ էֆէնտիի։

—

Երուսաղէմայ Պատրիարք Ամէն. Տ. Ծարութիւն Սրբազան շնորհաւորական գիր մ'ուղղելով Կարնոյ նորընտիր առաջնորդ Գեր. Տ. Գէորգ Ծ. վարդապետի, ուրախութիւն յայտներ է սոյն ընտրութեան վրայ, Ն. Սրբազնութիւնն օրհնութեան կոնդակ մ'ալ Կարնոյ ժողովրդեան ուղղեր է այս արժանաւոր ընտրութեան համար և երկու կողմին ալ իւր հայրական օրհնութիւնները տուեր է։

—

Քաղ. ժողովն Տնտեսական Խորհրդոյ Դիւանի հետ խառն նիստ ըրաւ ուրբաթ օր յԱզգ. Պատրիարքարանի ընդ նախագահութեամբ Ամէն. Ս. Պատրիարք Հօր, և ազգային սեփհականութեանց կարեւոր խնդրոյն զբաղեցաւ։

Մայր-եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհրդոյ կողմէ մատուցեալ առաջարկութեան մը քննութիւն Տնտեսական Խորհրդոյ յանձնարարեց որ իւր քննութեան արդիւնքն պիտի տեղեկագրէ առ Խառն ժողովն։

Նոյն օրն Քաղ. ժողովն առանձին նիստ ընելով մի քանի յարաբերական խնդիրներ տնօրինեց։

—

Հինգշաբթի օր Վեհ. Մակար Ս. Կաթողիկոսի անուան տօնախմբութիւնն լինելով, Ամէն. Ս. Պատրիարք Հայրն շնորհաւորական հեռագիր մը ուղղեց։

—

Բեայի Արուեստագիտական Ուսումնարանի տարեկան հարցաքննութիւնք պիտի սկսին այսօր և պիտի տեւեն մինչև դեկտ. 19։

—

Եգիպտոսի առաջնորդ Գեր. Տ. Մատթէոս Ս. Եպիսկոպոս Իզմիրլեան Բ. Դուռն երթալով այսօր, Դատական գործոց նախարար Վսեմ. Ճէվտէտ փաշայի այցելութիւն պիտի ընէ։

—

Համագումար ժողով գումարեցաւ այսօր յԱզգ. Պատրիարքարանի ընդ Ատենապետութեամբ Ալէքսեեան Գեր. Գրիգորիս Ս. Եպիսկոպոսի։ Ներկայ էին մի քանի Եպիսկոպոսունք, 10ի չափ վարդապետք և բաւական թուով քահանայք։

Ժողովն ընթերցաւ Մասնախմբի կողմէ պատրաստեալ տեղեկագիրը։

—

Շապին-Գարահիսարի գաւառական Ընդհանուր ժողովը քուէից մեծամասնութեամբ վիճակին Առաջնորդ ընտրեր է Ալէքսեեան Գեր. Գրիգորիս Ս. Եպիսկոպոսը։

ԻԼԱՆ

Սուլթան Սելիմ տէվրի փէհլի ժուղգինին թագագը պուլտուղու ղէժան օլուպ մէհուր միւթէվէֆա հօճա Իսղակն չըրաղը միւթէվէֆա էլմաս ֆաստէթասը իմարաթը իլէ մէշհուռ հօճա Ռակիանըն չըրաղը Սիւլէյման էֆ. Իստանպօլտա Մալճըլար խանըն իւսթ գաթընտա 17 նօմէրօլու օտատա բազար վէ ճուժաս կիւնլերտէն մատաս հէր կիւն հէր քէսին իգտիտարը նիսպէթինտ էհվն. ֆիյաթ իլէ թամպուր վէ նէյ տէրոլէրի վէրիհէք։

Փէհլի ժուղիգինին էնաազէրի մէսապէհինտ իչպու թամպուր տէրսի միւթէվէֆա հօճա Իսղակն բարմաղը վէ մըզրաղընըն այնը օլարագ օրթատա չալընան թամպուրլար կիպի սազ նախօտ պուլկարի եօլը օլմայըդ թամպուր տէնիլէն իչպու սազ քէմանտան վէ նէյտէն ալէտ վէ Սիւլէյման էֆէնտինին չալտըղը գայտէ իւզրէ չալընաբղը հալտ հէր սիր նազմէի թէրէննիւմ խէրը կիպի թանէ թանէ սէօյլէթվէգտէ վէ տէրս վէրտիդի բէչրէֆլէր վէ սէմայիւլեր այնը իլէ միւթէվէֆա հօճա Իսղակն չալտըղը թամբընտա վէ եօլունտա տըդը։

ԸՆԾԱՆԵԿԱՑՆ ՋԻՕՍԱՐԱՆ

ԴՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆ 1890 ՏԱՐԻՈՑ

Հաճելթ զուարճալի վիճակացոյցով

Ի նպաստ Խասգիւղի Գալֆաեան Որբանոցի, կը վաճառի սոյն զուարճալի գրքոյկը 'ի գին 40 փարայ բոլոր գրավաճառաց քով։

ՊԱՐՉ ՕՐԱՑՈՑՑ

1890 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

—

Սեփհականութիւն

Ս. Փրկչի Ազգային Հիւանդանոցի

—

Տպագրութիւն

Գ. ՓԱՂՏԱՏԼԵԱՆ (ԱՐԱՄԵԱՆ)

—

Գին 40 փարայ

Կը գտնուի Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան գրասենեակը, Կ. Պոլիս Մեծ-Նոր-Խան Թիւ 48, 49, 50 և բոլոր գրավաճառաց քով։

Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան կնիքը չը կրող օրինակներն վաւերական չեն։

Սոյն Ծառանուհայ Գրպանի Բառարանս հակառակ իւր վոքր ծաւալին ու համեստ գնոյն՝ կը պարունակէ գրեթէ մեծ բառագրոց չափ բառ եւ ոճ։ Անճուկ իմքոյի մէջ հեղինակն յաջողած է յաճախ զետեղել աշխարհաբար բառերուն եւ ոճերուն քով՝ գրաբար համանիշներն ալ, որք անհրաժեշտ են մատենագրական գործոց թարգմանիչներուն։ Ի հարկի բառերուն տառկերիններն ալ դրուած են, որպէս եւ անկանոն արտասանութիւնք։ Սոյն նիւթական ու բարոյական առաւելութիւններէն զատ՝ կարեւոր թերի մ'ալ կը լնու Գրպանի Բառագիրքս, որուն կցուած է պատմական, աշխարհագրական ու դիցաբանական անուանց բառարան մը։ Բառագիտութիւն վերնագրեալ հատուած մ'ալ՝ ուր հմտառօտիւ կ'ուսանողուն բառակազմութեան կանոնք եզական գործ մը կը կացուցանէ Գրպանի Ծառանահայ Բառագիրքը։

Գինն է միայն 12 դահեկան։

Կազմեալ Անգղիական Հաստատուն կազմով

ՆՈՐ ԱՂՕԹԱԳԻՐՔ

ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Համառօտ եւ վոքրիկ Աղօթագիրք մը որ չատ յարմարութիւն ունի ընտանեաց համար եկեղեցւոյ մէջ գործածելու, եւ կը պարունակէ օրուան ամբողջ աղօթքներն։

—

ԷՔՐ-ԽՄԲԱԳԻՐ
Մ. Ե. ՄԷԼԻՔԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ—Մ. ՍԱՐՔԵԱՆ